

Jubileusz 700-lecia śmierci Księcia Bolka I

Patrona

I Liceum Ogólnokształcącego
w Jaworze

Krzeszów, fasada bazyliki pw. Wniebowzięcia NMP

Zespół pocysterski w Krzeszowie, zdjęcie lotnicze

JUBILEUSZ

1272831-1

Jubileusz 700-lecia śmierci Księcia Bolka I

Patrona I Liceum Ogólnokształcącego w Jaworze

373
REG.(3)

PAMIĘCI BOLKA I
KSIĘCIA
JAWORSKI WŁADYSLAWICKIEGO
1278 - 1301
W DNIU NADANIA
SZKOLE JEGO MIENIA
TABLICE TE UFUNDOWALI
Z OKAZJI
DWUDZIESTOLECIA SZKOŁY
I TYSIACLECIA
PANSTWA POLSKIEGO
WYCHOWANKOWIE

JAWORZ 10 VII 1966

849

373,5 (432) v 1944/...

Miejska Biblioteka
Publiczna w Jaworze

02401-000093890

z/d/036/2016

Początek XXI wieku dla jaworskiego liceum stał się niezwykle ważny, przynosząc w darze doniosłe wydarzenia w życiu naszej szkoły.

Już w styczniu nastąpiło odsłonięcie tablicy upamiętniającej przelom wieków XX/XXI i 55. rocznicę powstania Liceum Ogólnokształcącego imienia Księcia Bolka I w Jaworze. Jubileuszowe obchody uświetnili swoją obecnością dostojni goście.

Bieżący rok zaowocował jeszcze w uroczystości związane z 700. rocznicą śmierci Patrona Szkoły połączone z 35-leciem nadania jej imienia Bolka I – piastowskiego księcia w prostej linii potomka Bolesława Krzywoustego – oraz otrzymania przez szkołę sztandaru.

Uroczysta inauguracja obchodów odbyła się 9 listopada 2001 r. (w dzień 700. rocznicy śmierci Patrona Szkoły) w Krzeszowie, gdzie znajduje się Mau-

Krzeszów, Mauzoleum Piastów świdnicko-jaworskich, młodzież z I LO im. Ks. Bolka I w Jaworze z opiekunami: Vice-dyrektor Zofią Jeske-Kasprzyk, Barbarą Dwernicką, Jadwigą Matusiak, ks. Krzysztofem Zambroniem, diakonem Michałem Józefów oraz z Matką Ksieni Benedyktynkę przy sarkofagu Patrona szkoły

zoleum Piastów Jaworsko-Świdnickich. Młodzież i nauczyciele wzięli udział we Mszy Świętej w intencji społeczności szkolnej i złożyli kwiaty na sarkofagu Bolka I.

Przed Mszą spotkał się z naszą grupą o. Eugeniusz Augustyn – proboszcz Sanktuarium. Omówił historię opactwa, podkreślając rolę Bolka I w jego powstaniu oraz podziękował za stałą współpracę i częste wizyty.

W Krzeszowie spotkał nas jeszcze jeden zaszczyt, ponieważ o pięknie i historii Bazyliki oraz o Mauzoleum, gdzie spoczywa nasz Patron, opowiadała nam sama Matka Ksieni – Przełożona Sióstr Benedyktynek.

Dla uświetnienia jubileuszu zaproszono do szkoły znawców problemu,

Przedstawiciele samorządu uczniowskiego składają kwiaty na sarkofagu Ks. Bolka I

aby w czasie sesji popularnonaukowych wygłosili okolicznościowe wykłady.

Z życiem i działalnością księcia Bolka I zapoznał młodzież pan Jan Rybotycki – autor wielu znanych publikacji o dziejach Jawora i okolic; były nauczyciel i dyrektor naszego liceum.

Młodzież z I LO im. Księcia Bolka I w Mauzoleum Piastów świdnicko-jaworskich 9.XI 2001 r., w 700. rocznicę śmierci Ks. Bolka I. Opiekunowie młodzieży: Vice-dyrektor Zofia Jeske-Kasprzyk, Barbara Dwernicka i Jadwiga Matusiak

Uczniowie poszerzyli także swoją wiedzę dotyczącą waleorów artystycznych architektury Krzeszowa. Wykład, wzbogacony przezrociami, wygłosiła pani kustosz Barbara Skoczylas-Stadnik.

Ogólne zainteresowanie wzbudziła też wystawa okolicznościowa, przygotowana przez nauczycieli bibliotekarzy, na którą złożyły się materiały związane z biografią księcia Bolka I i historią Księstwa Jaworsko-Świdnickiego oraz nekropolią krzeszowską.

Uczniowie, dzięki uczestnictwu w różnych formach zajęć poświęconych obchodom jubileuszu, poszerzyli swoją wiedzę o księstwie i Piastach śląskich, a to umożliwiło im wykazanie się zna-

jomością historii swojej „małej ojczyzny“ na konkursie historycznym, zorganizowanym z tej okazji przez naszą szkołę i Powiatowy Ośrodek Doradztwa Metodyczno-Programowego.

Obchody rocznic zostaną uwieńczone uroczystością Święta Patrona Szkoły, która odbędzie się 13 grudnia 2001 r. w auli naszego liceum.

Doniosłe wydarzenie z życia szkoły uświetni program artystyczny poświęcony Patronowi z okazji 35-lecia nadania Jego imienia szkole oraz w 700. rocznicę śmierci księcia Bolka I.

Zofia Jeske-Kasprzyk

Vice-dyrektor I LO w Jaworze

Krzeszów, kościół pw. Wniebowzięcia NMP, Mszę św. dla młodzieży z I LO im. ks. Bolka I w Jaworze celebryją ks. Krzysztof Zambrón i diakon Michał Józefów

Książę Bolko I

imię Liceum Ogólnokształcącego w Jaworze

Jan Rybotycki

Gdyby elekcji patrona jaworskiego liceum ogólnokształcącego nie dokonywano w trakcie obchodów milenijnych, szkoła usytuowana przy ul. Tadeusza Kościuszki nosiłaby z pewnością imię zwycięzcy spod Racławic, bardzo modne i politycznie „poprawne” w całym okresie PRL-u.

Tysiącletnie państwo polskie, powszechnie świętowane w 1966 roku, kierowało jednak myśli i uwagę społeczności licealnej ku epoce piastowskiej w dziejach Śląska, w której Jawor pełnił od 1274 r. funkcję stolicy księstwa i stanowił formalnie do 1356 r. integralną część ówczesnej Polski. Wiedza historyczna wsparta niekłamanym patriotyzmem lokalnym młodzieży licealnej i grona pedagogicznego sprzed 35. laty umożliwiły nazwanie szkoły imieniem Bolka I, założyciela linii Piastów jaworsko-świdnickich. Twórca tej bocznej linii Piastów śląskich, jego synowie Bernard Świdnicki i Henryk I Jaworski oraz wnuk Bolko II, najdłużej trzymali się przymierza z Polską, mimo jej słabości i braku zainteresowania ze strony macierzy.

Bolesław (Bolko) – imię słowiańskie, „przywędrowało” do Polski z Czech. Bolje-dużo i slav-sława, oznaczały tego, kto posiadał wiele sławy. Bolko I (urodz. między 1252 a 1256 r.) – syn Bolesława Rogatki, wnuk Henryka Pobożnego, prawnuk Henryka Brodatego, w prostej linii potomek Bolesława Wysokiego, Władysława II Wygnança i Bolesława Krzywoustego – oceniany jest przez historyków jako najwybitniejszy książę śląski

2 poł. XIII wieku, jedyny, który nawiązywał swoją osobowością i całokształtem rządów do swoich wielkich przodków po mieczu, zwłaszcza Henryków Śląskich, zasłużonych w dziele podejmowania prób jednoczenia rozbitej na dzielnice Polski.

Już w pierwszych latach sprawowania władzy w Księstwie Jaworskim Bolko przyjął orientację zachodnią, dając się poznać jako władca rozumny i bystry. Ziemia Śląska była zrujnowana i wyludniona przez najazd mongolski, pokrewni Piastowie rozdrobnionej na dzielnice i liczne księstwa Polski mieli podobne problemy. Czesi ze swymi ciągłymi pretensjami i chęcią podporządkowania sobie Śląska, nie nadawali się na sprzymierzeńców. Pozostawał kierunek zachodni, silne militarne oraz przeludnione księstwa i marchie niemieckie, z których mogli napłynąć koloniści, przynosząc ze sobą skuteczniejsze sposoby gospodarowania ziemią, wyższy poziom rzemiosła i wymiany towarowej, co oznaczało ożywienie koniunktury w rolnictwie, rozwój miast i handlu, wzrost liczby podatników i dochodów dworu książęcego.

Dlatego posądzanie Piastów Śląskich o sprzyjanie kolonizacji niemieckiej XIII-wiecznej Polski jest krzywdzące. Wynikała ona z przyczyn demograficzno-gospodarczych. Koloniści niemieccy w naszym kraju ulegli w następnych stuleciach procesom asymilacyjnym. Tak stałoby się również na Śląsku i w Jaworze, gdyby pozostały w granicach

Polski. Dzieje Jawora potoczyły się jednak inaczej.

Dostępne źródła historyczne informują, że Bolko używał tytułu „księcia śląskiego i pana na Jaworze” do września 1287 roku. Dowodzi to pośrednio, że jego stałą siedzibą w latach 1279-1287 był zamek jaworski. Ostatnie trzy lata tego okresu spędził tutaj wspólnie z poślubioną 2 X 1284 roku czternastoletnią margrabianką brandenburską Beatrycze. W naszym mieście Beatrycze urodziła prawdopodobnie dwoje dzieci, Judytę i Bolka Starszego. Nie da się tego stwierdzić jednoznacznie, bowiem daty narodzin w średniowieczu są z reguły hipotetyczne. Z zachowanych źródeł annalistycznych wynika, że Beatrycze i Bolko darzyli się głębokim uczuciem. Codzienne życie tych dwojga potwierdzało istniejącą od wieków prawdę, że tylko miłość jest twórcza. Wszystko, co jest jej przeciwstawne, posiada siłę niszczenia i nie zasługuje na miano ludzkich uczuć.

Patron najstarszej średniej szkoły w Jaworze położył liczne zasługi w budowie zrębów grodu św. Marcina nad Nysą Szaloną, przyczyniając się do jego wszechstronnego rozwoju w wiekach średnich i w czasach

nowożytnych. W okresie władania księstwem przez Bolka I (1278-1301) kontynuowano w mieście prace przy podwyższaniu murów obronnych, rozbudowie zamku i wznoszeniu fary. W centrum głównego placu postawiono wieżę targową na planie kwadratu (dolna część dzisiejszej wieży ratuszowej) i przypuszczalnie dom kupców czyli sukiennice, a dyle drewniane, którymi wyłożony był rynek, wymieniono na bruk.

Książę Bolko I zostawił po sobie dobrą pamięć i kilka przydomków: korona Śląska, Surowy, Waleczny i Wielki. Mimo że zmarł 700 lat temu, niezłomność jego charakteru może służyć za wzór licznych cnót i męstwa nie tylko licealistom ze szkoły jego imienia, ale także wszystkim myślącym jaworzanom.

Prace, na których oparto myśli przewodnie odczytu:

Jasiński Kazimierz, mediewista, genealog, profesor Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Rodowód Piastów Śląskich*, tom 1 i 2, Wrocław 1973 i 1975

Rybotycki Jan, *Księstwo Jaworskie i jego stolica* (1264-1392), Towarzystwo Miłośników Jawora, Jawor 1987

Rybotycki Jan, *Liceum Ogólnokształcące w Jaworze nosi imię Księcia Bolka I* (Szkieł biograficzno-historyczny), (w:) *Zarys historii Liceum Ogólnokształcącego w Jaworze*, praca zbiorowa pod red. Romana Platy, Jawor 1996

Rybotycki Jan, *Jawor od A do Z*, tom 1, Zarząd Miasta Jawora, Jawor 1997, str. 33-34

Wszystkie wymienione prace znajdują się w miejscowej bibliotece licealnej.

Zamek Piastowski w Jaworze

Mauzoleum Piastów świdnicko-jaworskich w Krzeszowie

Barbara Skoczylas-Stadnik

„I stali się dumą swych czasów...”

(...) i stali się dumą swych czasów (...) ci są mężowie pobożni, których cnoty nie zostały zapomniane (...) pozostały one z ich potomstwem, dobrym dziedzictwem są ich następcy. Potomstwo ich trwa zawsze, a chwala ich nie będzie wymazana. Ciała ich w pokoju pogrzebano, a imię ich żyje w pokoleniach” /Mądrość Syracha 44,7-14/

Miejscem pochówku Piastów świdnicko-jaworskich był, z woli władców, kościół cystersów w Krzeszowie. W nim, przed ołtarzem głównym zostały ustawione sarkofagi księcia Bolka I, jego synów i wnuka.

Książęta zasłużyli na dobrą pamięć potomnych zręcznymi rządami, utrzymaniem suwerenności księstwa, rozkwitem gospodarczym podległych im terenów, wielką pobożnością i hojnością fundatorów.

Książę Bolko I założył fundację dla cystersów w Krzeszowie w 1292 roku. Wcześniej, w 1289 roku wykupił dobra krzeszowskie podarowane czeskim benedyktynom w 1242 r. przez księżną Annę, wdowę po Henryku Pobożnym.

Bolko I hojnie obdarował sprowadzonych z Henrykowa cystersów, by zagospodarowali zarośnięte lasami przygraniczne tereny księstwa. Książę kupił od króla czeskiego miasteczko Chełmsko i sześć wsi, by móc przesunąć granicę księstwa na południe, tworząc korzystniejsze warunki obronne.

Krzeszów, wnętrze Mauzoleum Piastów świdnicko-jaworskich, wspólny nagrobek Piastów z obeliskiem, l. 30 XVIII w.

Cystersi wykazywali aktywność w zagospodarowaniu podarowanych im ziem. Założyli dziesiątki wsi, stosowali nowe sposoby gospodarowania w rolnictwie oparte na zatrudnieniu konwersów, czyli braci świeckich zajmujących się pracą fizyczną przy uprawie roli oraz zarządzaniem w gospodarstwie klasztornym. Uprawiali wielki areal liczący ok. 30 tysięcy hektarów, rozwinęli rzemiosło i handel. Dzięki rządowi przedsiębiorczych opatów zamożność klaszoru krzeszowskiego rosła, pozwalając na realizację wielu znaczących przedsięwzięć. Cystersi wybudowali gotycki klasztor i kościół, w którym spoczywały prochy fundatorów.

W XV wieku nagrobki piastowskie zostały częściowo zniszczone w czasie najazdu husytów. Jeszcze w XVI stuleciu nagrobki stały w prezbiterium kościoła. W drugiej połowie XVII w. nastąpiła modernizacja i odbudowa zespołu klasztornego po zniszczeniach wojny 30-letniej. Wybudowano wtedy nową kryptę. Rozebrano wówczas nagrobek księcia Bernarda.

W roku 1727 opat Innocenty Fritsch zdecydował o wyburzeniu gotyckiej świątyni klasztornej, mimo przeprowadzonej barokizacji. Powstałe wcześniej kościoły protestanckie, tj. trzy Kościoły Pokoju w Głogowie, Jaworze i Świdnicy oraz Kościoły Łaski w Jeleniej Górze i Kamiennej Górze były najprawdopodobniej inspiracją do podjęcia tej odważnej decyzji. Nowy kościół klasztorny w Krzeszowie miał zdominować wszystkie powstałe dotąd świątynie w księstwie, wielkością i oryginalnością oraz poziomem artystycznym wystroju.

Do realizacji wybitnego dzieła zatrudniono w Krzeszowie prawie stu artystów reprezentujących różne dziedziny twórczości, pochodzących ze Śląska i ościennych krajów. Opactwo mogło sprostać ogromnym kosztom przedsięwzięcia, ponieważ kwitło pod względem gospodarczym. W tym czasie klasztor przeżywał odnowę duchową opartą na postanowieniach soboru trydenckiego.

Dla nowo wybudowanego kościoła w typie halowo-emporowym, na planie krzyża

Krzeszów, Mauzoleum Piastów świdnicko-jaworskich, gotycki sarkofag Ks. Bolka I

łacińskiego, cystersi opracowali bogaty program ideowy gloryfikujący Trójcę Świętą, Maryję i Jezusa-Emmanuela.

Na osi kościoła klasztornego wzniesiono bliźniacze kaplice grobowe przylegające do prezbiterium od wschodu i połączone z wnętrzem świątyni obustronnie zdobionymi portalami. Kaplice są centralne i niezależnie orientowane, połączone wielką arkadą spinającą wnętrze.

W mauzoleum znajdują się trzy ołtarze. Na głównej osi kościoła i mauzoleum umieszczony jest ołtarz pw. Wszystkich Świętych, który nawiązuje do wspomnienia świętych w uzyskaniu odkupienia i oglądania chwały Trójcy Świętej poprzez naśladowanie ich życia. W zwieńczeniu obrazu znajduje się cytat z Kazania na Górze według św. Mateusza: „Nagroda wasza wielka jest w niebie”. Autorem obrazu ołtarzowego jest F. A. Scheffler.

Kompozycję ołtarza zamykają dwie figury wykonane techniką stucca lustra przez A. Dorasila. Po prawej stronie widać Rafała

Archaniola przedstawionego jako wzór Anioła Stróża, towarzyszącego człowiekowi w ziemskiej wędrówce. Po lewej stronie stoi figura Michała Archaniola, symbol sprawiedliwości i Sądu Ostatecznego.

Na wprost ołtarza pw. Wszystkich Świętych ustawiono obelisk upamiętniający Piastów świdnicko-jaworskich. Przy obelisku znajduje się wspólny nagrobek Piastów, w którym złożono prochy 30 maja 1738 r. W dolnej części widać siedzącą alegorię Wieczności, która trzyma węża zjadającego własny ogon – symbol wiecznego trwania. Alegoria Wieczności wskazuje ku górze, na triumf życia wiecznego nad charakterem wanitatywnym tego, co ziemskie, kierując drugą rękę na czaszkę i berło.

Obok dziecko siedzące na gronostajowym płaszczu, podtrzymujące wypadającą mitrę książęcą i skierowaną w dół pochodnię, która jest znakiem śmierci. Życie ziemskie zostało przedstawione jako dziecko wieczności.

Krzyszów, Mauzoleum Piastów świdnicko-jaworskich, gotycki sarkofag Ks. Bolka II

Krzeszów, Mauzoleum Piastów świdnicko-jaworskich, ołtarz pw. św. Wacława z obrazem F. A. Schefflera „Męczeństwo św. Wacława”

Krzeszów, Mauzoleum Piastów świdnicko-jaworskich, ołtarz pw. św. Jadwigi z obrazem F. A. Schefflera „Nakarmienie pielgrzymów i biednych przez św. Jadwigę”

Do obelisku, symbolu łączącego ziemię z niebem, przylega draperia z dekoracją lambrakinową nawiązującą do płaszcza chwały linii książęcej. Nagrobek Piastów wieńczy putto z kartuszem zawierającym literę B. Nagrobek flankują marmoryzowane kolumny w porządku kompozytowym.

Nagrobek Piastów usytuowano w miejscu symbolicznym i ważnym, na głównej osi kościoła, którą wyznacza ołtarz pw. Wszystkich Świętych w Mauzoleum, ołtarz główny w kościele klasztorным poświęcony Marii oraz część nawowa zawierająca gloryfikację imienia Emmanuel w polichromiach sklepiennych i kończy się w centrum fasady kościoła figurą Niepokalanej, nad którą na tle nieba dominuje grupa rzeźbiarska z przedstawieniem Trójcy Świętej w typie ikonograficznym zwanym Tronem Łaski.

Lokalizacja nagrobka Piastów po stronie wschodniej kościoła wyróżnia zasługi linii książęcej dla opactwa. Dwa gotyckie sarkofa-

gi księcia Bolka I i księcia Bolka II przylegają do nagrobka z obeliskiem tworząc trzy zasadnicze punkty dominujące w mauzoleum, którym przyporządkowane są trzy ołtarze mauzoleum. Na wprost sarkofagu księcia Bolka I, od północy znajduje się ołtarz pw. św. Wacława z obrazem „Męczeństwo św. Wacława” F. A. Schefflera. Po stronie południowej na wprost sarkofagu księcia Bolka II ustawiony jest ołtarz pw. św. Jadwigi z obrazem F. A. Schefflera „Nakarmienie biednych i pielgrzymów przez św. Jadwigę”.

Dekoracyjne, bliźniacze epitafia księcia Bolka I i księcia Bolka II zostały umieszczone nad portalami łączącymi prezbiterium kościoła z mauzoleum, na wprost ołtarzy. Wielkie tablice epitafijne zostały ujęte w ramy architektoniczne i zwieńczone panopliami. W dolnej części zamykają kompozycję okazałe medaliony z płaskorzeźbami księciów, zwieńczone mitrami i z orłami po bokach.

Znaczącym elementem dekoracyjnym i ideowym wnętrza mauzoleum są figury alegoryczne. Opatrzność Boża trzyma symboliczny trójgąt z Okiem Opatrzności przez które patrzy na świat, nawiązuje do poddania się opiece Bożej i widzenia świata przez pryzmat Jego światła. Odnajdujemy tu związek z brzmieniem słów: „Wesoło błyszczą światła sprawiedliwych (Ks. Przysłów 13,9) oraz „Na każdym miejscu są oczy Pańskie: dobrych i złych wypatrują” (Ks. Przysłów 15,3).

Druga figura alegoryczna symbolizuje Miłość Bożą, która jest jedyną nadzieją wiaryzących: „Ukochałem Cię odwieczną miłością, dlatego też zachowałem dla ciebie łaskawość” (Jr. 31,3).

Poza figurami alegorycznymi w Mauzoleum Piastów stoją rzeźby małżonek książęcych: księżnej Beatrycze, żony Bolka I i księżnej Agnieszki, żony Bolka II. Księżne przedstawione są w wytwornych strojach barokowych. Małżonkom książęcyim towarzyszyły posągi księciów, jednakże te figury zostały jeszcze w XVIII w. usunięte z Mauzoleum. Monumentalny charakter wnętrza podkreślają marmoryzacje wykonane po mistrzowsku przez I. Provisore.

Kompozycję architektoniczną wnętrza Mauzoleum Piastów zamykają dwie kopuły przykrywające bliźniacze kaplice. Cała powierzchnia kopuł pokryta jest bogatą i wielowątkową polichromią, która jest dziełem wybitnego malarza G. W. Neunhertza, wnuka M. Willmanna. Polichromie iluzjonistyczne w kopułach powstały około 1736 roku.

Kopuła północna zawiera sceny ilustrujące początki opactwa w Krzeszowie oraz prezentuje antenatów książęcych związanych z fundacją klasztoru. Podkreślono tu legalność piastowania schedy fundatorów piastowskich przez cystersów. Cztery główne sceny w kopule przedstawiają:

1. Opata benedyktynów, który przekazuje klasztor krzeszowski cystersom.
2. Papieża Innocentego IV udzielającego audiencji księżnej Annie, wdowie po Henryku Pobożnym i zatwierdzającego fundację krzeszowską jako podległą

Krzeszów, Mauzoleum Piastów swidnicko-jaworskich, ołtarz pw. Wszystkich Świętych z obrazem F. A. Schefflera

Stolicy Apostolskiej, a obok księżęta świdnicko-jaworscy, potomkowie Bolesława Rogatki.

3. Spisywanie darowizny w obecności księżnej Agnieszki, wdowy po księciu Bolku II, tworzącej uniwersaria dla pochowanych tu książąt świdnicko-jaworskich.
4. Odchodzących rycerzy w głąb sceny. Tylko jeden zstępuje w dół, a przy nim leży pies.

Cykl malowideł w kopule południowej poświęcony jest gloryfikacji czynów opatów krzeszowskich, którzy sprawując rządy spełniali testament Piastów. Wyeksponowana została pobożność cystersów, umiejętność pomnażania dóbr ziemskich i ich słynna gospodarność, stanowiące gwarancję autonomii i siły opactwa.

Na początku malarskiej opowieści o doniosłych czynach opatów krzeszowskich stoi majestatyczna postać pierwszego opata Theodorica wspierającego prawą stopę o kamień węgielny. Obok widać cystersów z narzędziami murarskimi symbolizującymi inicjatywę budowlaną zakonników oraz skrzynię ze sprzętami liturgicznymi będącymi znakiem rozpoczętej działalności klasztoru. Nad sceną unoszą się putta z symbolami handlu, męczeństwa i chwały (laska Merkurego, gałązka palmowa i gałązka oliwna).

Dalej, kierując się ruchem wskazówek zegara następuje prezentacja kolejnych władców Śląska, którzy wystawiali dokumenty potwierdzające wszystkie prawa i dobra należące do opactwa, suwerenność fundacji książęcej i jej tożsamość terytorialną. To przed-

Krzeszów, Mauzoleum Piastów świdnicko-jaworskich, fragment polichromii kopuły pd.- opat Innocenty Fritsch wskazuje na plan kościoła klasztornego, G.W. Neunhertz, ok. 1736 r.

stawienie nawiązuje do słów: „Zawrę zaś z nimi przymierze wieczne, mocą którego nie zaprzestamę im wyświadczać dobra” (Jr 37,40),

W kolejnej scenie dominuje postać energicznego i władczego opata Bernarda Rosy, założyciela Bractwa św. Józefa, fundatora kościoła pw. św. Józefa, wielkiego mecenasa sztuki i muzyki, oraz wikariusza generalnego cystersów na Śląsku, który w 1663 r. wydał zarządzenie o obowiązyującym wyznaniu rzymsko-katolickim na terenach należących do opactwa. Wpłynął na odnowę życia duchowego m.in. poprzez liczne druki popularyzujące nabożeństwa pasyjne i maryjne oraz wznosił 32. stacje Kalwarii.

Bernard Rosa trzyma różaniec, symbol kultu maryjnego, w nietypowy sposób, wspie-

rając prawą rękę o biodro. Na dłoni ma zawieszony różaniec, będący zwycięskim orężem opata w walce z herezykami. Lewą dłonią okrytą rękawicą wskazuje i ucisza symbol szatana i herezji patrząc w przeciwną stronę. Ten wymowny gest nawiązuje do wypędzenia 1240 innowierców ze wsi Przedwojów w 1667 r.

Za opatem wisi duży dzwon z symbolem maryjnym. Obok dzwonnika stoi chłopiec z przełożoną przez ramię stułą wskazując na wielką liczbę pielgrzymów, którym cystersi udzielili rozgrzeszenia. Nad opatem B. Rosą ulatujące putta trzymają insygnia władzy opackiej, która została zrównana z godnością biskupią w 1547 r. przez papieża Pawła III.

Bernard Rosa przeszedł do historii jako ten który: „Postawił przed ołtarzem śpiewa-

Krzyszów, Mauzoleum Piastów świdnicko-jaworskich, fragment polichromii kopuły pn. - audyencja księżnej Anny u papieża Innocentego IV, G.W. Neunbertz, ok. 1736 r.

jących psalmy (...) świętom nadał przepych i upiękzył doskonale uroczystości, aby wychwalano imię Pana i by przybytek już od rana rozbrzmiewał echem” /Mądrość Syracha 47,9-10/.

W następnej scenie przy pulpicie widać siedzącego z piórem opata Walentego Rülinga, który zasłużył się odtworzeniem spalonej w czasie wojny 30-letniej biblioteki klasztornej. Obok pokazany jest wielki mecenas i budowniczy barokowej potęgi Krzeszowa opat Innocenty Fritsch, który zdecydował o wyburzeniu gotyckiego kościoła klasztornego, by wzniesić okazałą świątynię pw. Wniebowzięcia NMP, Mauzoleum Piastów i Dom Gościnny. Zasłużony opat pokazuje rozłożony plan barokowej świątyni.

Dalej stojąca majestatyczna postać opata z łaską otoczona gałązkami niezapominajek, symbolem wdzięcznej pamięci oraz różami nawiązującymi do licznych błogosławieństw, przedstawia D. Geiera, który rozbudował

prebendę w Cieplicach, przywrócił i wzmoenił działalność cystersów w Cieplicach.

Siedzący opat z ręką wspartą na helmie to Martin Clave zamordowany podstępnie z powodów religijnych w Chełmsku w 1620 r.

Cykl przedstawień zamyka stojący opat trzymający rysunek prebendy cieplickiej z potęgi której cystersi byli bardzo dumni. Po długich negocjacjach odzyskali Cieplice, następnie rozbudowali po pożarze w 1712 r. i wreszcie w 1716 r. Cieplice zostały przekazane Innocentemu Fritschowi, 41. opatowi Krzeszowa. Krzeszów doznał odnowy duchowej i otrzymał monumentalną formę architektoniczną z bardzo bogatym programem ideowym wyposażenia wewnątrz dzięki wybitnemu opatowi I. Fritschowi.

Zasługą Fritscha jest też Mauzoleum Piastów świdnicko-jaworskich, które jest jednym z najwspanialszych w Europie.

Bliźniacze kaplice grobowe Piastów mają charakter elitarny podkreślający dwoistą

Krzeszów, Mauzoleum Piastów świdnicko-jaworskich, alegoryczna figura Miłości Bożej, A. Dorasil

Krzeszów, Mauzoleum Piastów świdnicko-jaworskich, alegoryczna figura Opatrzności Bożej, A. Dorasil

książęcość opactwa krzeszowskiego utożsamiającego dawną fundację książęcą z okresem piastowskim opactwa. Dwie kaplice mauzoleum symbolizują dwa księstwa: świdnickie oraz jaworskie i są trwałym pomnikiem okresu piastowskiego. Są także reprezentującym wysoką rangę artystyczną dziedzictwem kultury, dziełem wszechstronnej i wybitnej aktywności cystersów oraz triumfu Kościoła rzymsko-katolickiego na Śląsku. Artystyczna i duchowa potęga Krzeszowa została stworzona przez przedstawicieli różnych narodów.

Dziś Krzeszów znajduje się w obrębie tzw. Euroregionu NYSA, który jednoczy narody poprzez wspólne działanie w każdej dziedzinie. Sanktuarium krzeszowskie stało się miejscem międzynarodowych spotkań Niemców, Czechów i Polaków, którzy wysoko cenią walory artystyczne tego miejsca i kontynuują wielowiekowe tradycje pielgrzymkowe związane ze słynącą łaskami ikoną Matki Bożej Łaskawej.

Krzeszów, Mauzoleum Piastów świdnicko-jaworskich, figura Michała Archanioła, A. Dorasil

Dzięki osobistemu zaangażowaniu Ks. Biskupa Tadeusza Rybaka, Ordynariusza Diecezji Legnickiej, wsparciu finansowemu Generalnego Konserwatora Zabytków, Urzędu Marszałkowskiego oraz Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej dzieło rewaloryzacji kompleksu krzeszowskiego przywraca mu pierwotną świetność.

Literatura:

H. Dziurla, *Krzeszów*, Wrocław 1974

N. v. Luterotti, *Abt Innozenz Fritsch der Erbauer der Grüssauer Abteikirche*, Schweidnitz, 1935

Krzeszów uświęcony łaską, red. H. Dziurla, K. Bobowski, Wrocław 1997

Krzeszów - Europejska Perła Baroku, red. ks. A. Jarosiewicz, B. Skoczylas-Stadnik, Legnica 2001

Krzeszów, Mauzoleum Piastów świdnicko-jaworskich, figura księżnej Beatrycze, małżonki księcia Bolka I, A. Dorasil

Mieczysław Michalski

Dyrektor I LO w Jaworze

Zofia Jeske-Kasprzyk

vice dyrektor

Władysław Woźniakiewicz

vice dyrektor

Dziękujemy sponsorom wydania niniejszej publikacji:

PZU SA - Inspektorat w Jaworze

Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko-Własnościowa w Jaworze

Amplico-Life - Agencja Ubezpieczeniowa w Legnicy

PIONIER SA w Jaworze

Zakład Stolarski. Władysław Gruszewski w Jaworze

Mechanika, Blacharstwo i Lakiernictwo Pojazdowe Stanisław Deptuch w Jaworze

Apteka VADEMECUM w Jaworze

Cukrownia JAWOR SA

Wydawca:

Wydawnictwo edyTOR, 59-220 Legnica, ul. Rataja 14/2, tel (76) 722-58-10, e-mail: edytor@hm.pl

na zlecenie

I Liceum Ogólnokształcącego im. Księcia Bolka I w Jaworze

59-400 Jawor, ul. Kościuszki 8, tel. (76) 870-29-84

Teksty: Zofia Jeske-Kasprzyk, Jan Rybotycki, Barbara Skoczylas-Stadnik

Fotografie: Franciszek Grzywacz, archiwum szkoły

Redakcja: Barbara Skoczylas-Stadnik

ISBN 83-88214-23-3

Miejska Biblioteka
Publiczna w Jaworze

02401-000093890

Krzeszów, polichromie Georga Wilhelma Neunbertza, 1736 r. na kopule pd.
Mauzoleum Piastów świdnicko-jaworskich, gloryfikacja dokonań kolejnych
opatów krzeszowskich

Krzeszów, polichromie Georga Wilhelma Neunbertza, 1736 r. na kopule pn.
Mauzoleum Piastów świdnicko-jaworskich, pochód władców Śląska, którzy
potwierdzali fundację książęcą dla cystersów krzeszowskich, liczne przywileje
prawa i dobra

*Kieżaszków, wnętrze Mauzoleum Piastów świdnicko-jaworskich,
po lewej wspólny nagrobek Piastów z obeliskiem*

UWAGA KOMUNIKAT!
Zmiany w połączeniach międzymiastowych!

1033

w międzymiastowej,
między zerem i kierunkowym w sieci TP S.A.